

Türkiye’de anti-komünizmin kaynaklarına methal

ÖZGÜR GÖKMEN

TEKEL direnişi, Türkiye’de sağa mahsus bir retoriği yeniden görünür hale getiriverdi. Eskiye ait ama sağın ruhuna işlemiş, o yüzden terkedilemeyen, sağcıların kullanmaktan kendilerini bir türlü alamayıp siyaset ederken hâlâ sıklıkla müracaat ettikleri, Türkiye’de sağın neredeyse mütemmim cüzü haline gelmiş bir levazımat bu: Anti-komünist bir retorik. Sağın naturasına yapışıp kalmış, sıkça nükseden bir tik.¹ Fakat vaktiyle üzerinde çok çalışılmış, iyi özümsemiş, ezberlenmiş, dolayısıyla kadidi çıkmış olmasına rağmen hâlâ kendisinden fayda gözetilen, işlevsel olduğu düşünülen, bu yüzden teatral hale gelmiş bir tik.

Bu tiki teatrel hale gelmesinden gözetilen fayda ne? Bugün anti-komünizm hâlâ ne işe yarar? Bunu anlayabilmek için Türkiye’de anti-komünizmin kaynaklarına eğilmek, nerelerden beslenerek bugünlere geldiği üzerinde düşünmek lazım. Bu yolda bir girizgâh yapmak için son vaka-dan başlayalım, kabaca bir iz sürmeye çalışalım.

“İDEOLOJİK”

TEKEL direnişi ikinci ayına yaklaşırken, bunu AKP iktidarına yönelik bir komplo, aleni bir kampanya olarak değerlendiren Başbakan Recep Tay-

yip Erdoğan, işçilerin hükümetine karşı sinsi bir operasyon için kullanıldıkları hususunda ısrarcıydı. O bildik, duymaya alışık olduğumuz ezberle müracaatla işçilerin eyleminin “ideolojik” olduğunu iddia etti.²

Pınar Öğünç, direnişteki, teklif ettikleri 4/C ücretiyle çalışacak milyonlarca işsizle tehdit eden başbakanın da ideolojik olduğunu, hükümetin bu ideolojisinin tüm dünyada neoliberalizm olarak bilindiğini yazdı.³ Direnişe katılan TEKEL işçisi Kerem Kılıç benzer bir biçimde, başbakanın da kendileri kadar ideolojik olduğunu söylüyordu.⁴ Muhakkak. Fakat mesele bundan ibaret değil. Üstelik hassaten başbakana ait ve bir tek onunkiyle sınırlı bir teatrel tikten bahsetmiyoruz. Mesela, devlet bakanlarından Hayati Yazıcı aynı günlerde, üstelik bir adım daha ileri gidip işçilerin eylemiyle ilgili olarak işe “şeytan” karıştığını söyleyiverdi.⁵ Mehmet Bekaroğlu’nun isabetle işaret etti-

1 Anti-komünist levazımata müracaat için kullandığım “tik” mecazı Tanıl Bora’ya ait. İkaz ve önerileri için kendisine teşekkür borçluyum.

2 Başbakan direnişin 50. gününe denk düşen 2 Şubat 2010’da AKP’nin grup toplantısında söylediklerini, 5 Şubat’ta partisinin Kadın Kolları Başkanlığı Eğitim Programı’nda yaptığı konuşmada tekrar etti. AKP, ikinci konuşmayı “Tekel işçileri kendilerini kullandırmamasın, Hükümete karşı bu sinsi operasyonun aleti olmasın” başlığıyla yayımladı.

3 “İdeolojğim, ideolojiksın, ideolojik”, *Radikal Cumartesi*, 6 Şubat 2010.

4 “Başbakan da ideolojik, biz de”, *Express* 106 (2010): 10.

5 “Yazıcı’nın Tekel yorumu: İşe şeytan karıştı”, *Radikal*, 7 Şubat 2010.

ği üzere, başbakan ve adamları, komünizmle mücadele günlerinden kalma, sağın “muhalefeti açığa düşürmek için” kullanageldikleri bir yöntemle müracaat ediyorlar. İktidarlarına meydan okuyan herhangi bir toplumsal hareketlilik, “ideolojik”, “yıkıcı”, “marjinal”, “bölücü”, “komünist”... Bu, dün Turgut Özal’ın, ondan önce Kenan Evren’in ve Süleyman Demirel’in sıklıkla müracaat ettikleri bir yöntem.⁶

Özal, 1980’lerin ortalarında Türkiye’de siyasi suçlu olmadığını, DİSK’in komünistlerden mali destek aldığını, Barış Derneği’nin komünizm propagandası yaptığını söyleyen demeçler vermiyor muydu? Bugün başbakan ve adamlarının kendilerinden önceki sağcılarla bu benzerliğine, TEKEL eylemlerine PKK’nin bulaştığını da söyleyen Yazıcı’nın yönteminin 12 Eylül yöntemi olduğunu söyleyen Nuray Mert de dikkat çekti.⁷ Pe ki acaba bu tik, sadece parlamento dışı toplumsal muhalefete karşı mı ortaya çıkıyor? Yoksa teatral vasfı ağır basıyor ve sağ, parlamento içi muhalefete karşı da rahatlıkla aynı ezbere mi müracaat ediyor? Çok geriye gitmeden bunun nüksettiği bir evvelki vakayı hatırlamak açıklayıcı olacaktır.

AYNI TEATREL TİK

Geride bıraktığımız 2009 yerel seçimleri yaklaşık, seçim konuşmalarının büyük bölümünü AKP iktidarına yönelik muhalefeti eleştirmeye hasreden Recep Tayyip Erdoğan, esasen CHP’yi hedef alarak, muhalefeti siyasetçilikle, yapılan hizmeti engellemekle, bunun için de iktidara iftira edip milletin aklını çelmeye çalışmakla itham etti. Seçim konuşmalarına bakıldığında, bu konuşmalarda muhalefete değinen ana eksenin bu minval üzerine oturduğu görülecektir. Muhalefetin yegâne işi iftira kampanyaları tertip etmektir. Dikkat çekici olan, Erdoğan’ın bunları söylerken

6 “Erdoğan ve adamlarının yaptığı budur”, *BirGün Pazar*, 31 Ocak 2010. Bekaroglu, açmamakla birlikte, Recep Tayyip Erdoğan’ın “ideolojik” kelimesini bazen taammüden, bir taktik icabı, ama çoğu kez istemsiz bir biçimde, refleksif olarak kullandığını söylüyor. Bu, benim teatral tik olarak adlandırmayı tercih ettiğim tavrın niteliğini anlaşılır kılması açısından önemli. Burada dikkat edilmesi gereken, her iki durumda da, bu tikten, ihtiyari/gayri ihtiyari gözetilen faydanın, aynı olduğu.

7 “Yeni İç Düşman: Tekel İşçileri”, *Radikal*, 9 Şubat 2010.

“iftira siyaseti” olarak tabir ettiği muhalefet etme tarzını komünistlerle özdeşleştirmesidir: “Hani var ya, komünistlerde vardır bu; iftira at, tutmazsa da iz bırakır.”⁸

İddianın mesnetsizliğini bir kenara koyalım. Yeni bir şey işliyor değiliz. Müseccel anti-komünistlerden Nejdet Sançar, seneler evvel komünizmin birtakım ana unsurları bulunduğunu, en mühimlerinden birinin de yalancılık olduğunu yazmamış mıydı?⁹ Ya da Peyami Safa? Açık açık, “Komünist yalancıdır. Muarızlarına iftira eder, taraftarları için başarılar uydurur,” demiyor muydu?¹⁰ Erdoğan Kastamonu mitinginde sarfettiği bu sözleri ilk kez kullanmıyordu. Birkaç gün sonra Samsun mitinginde yineledi: Muhalefet iftira ediyordu, zira “komünist rejimin atık malı”ydı. Muhalefetin kafası da iftiracı komünizmin anlayışıyla aynıydı.¹¹ Devamı geldi: Ankara’dan başını uzatan muhalefet nihayet tezgâhını açmış, liderine kırtasiyecilikten alınan “kırmızı” bir dosya verilmişti. Bu dosyada iş, hizmet, proje, icraat, yoktu. İftira, yalan, karalama vardı. Aynen geçmişin komünist rejimlerinde olduğu gibi.¹²

Banu Güven, Başbakanın Ankara’da AKP’nin yerel seçim adaylarını açıklarken de, daha sonra Kırıkkale’deki mitingde de aynı lafları sarfettiğine işaret edip sordu: “CHP mi komünistti?”¹³ Aynı günlerde Ahmet Hakan, müstehzi olmaya çalışan bir dille, komünistleri, sadece onları da değil, her meşrepten solcuyu Taksim’e davet etti. “Bu memlekette bırakın komünist olmayı, solculuğu bile tartışmalı CHP denilen partiyi ‘kıpkızıl komünist’ zanneden bir ‘Başbakan’ var”dı ve müteaddit defalar, iftiranın komünist yöntemi olduğunu söylemişti. Bu haksızlığa karşı durmak gerekirdi.¹⁴

8 “İftira siyaseti yapıyorlar, komünistlerde vardı bu!”, *Radikal*, 11 Şubat 2009.

9 Nejdet Sançar, “Komünizm ve Yalancılık”, *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Fasikül 1 içinde (Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1965), 68-73. İlk yayını, çok daha önce: *Orkun* 8 (1950): 10-11.

10 Peyami Safa, “Kim Komünisttir, Kim Değildir”, *Kızıl Tehlike* içinde (İstanbul: Bedir Yayınevi, 1964), 12. *Düşünen Adam*’ın 21. sayısından aktarılmış.

11 *Hürriyet*, 15 Şubat 2009; *Vatan*, 16 Şubat 2009.

12 “Dosyacı Muhalefet”, *Hürriyet*, 23 Şubat 2009.

13 “Komünist derken?..”, *Radikal Cumartesi*, 21 Şubat 2009.

14 “Komünistleri kışkırtıyorum”, *Hürriyet*, 17 Şubat 2009.

Hakan, andığımız cümlesindeki yargının müba-
lağalı olduğunun herhalde farkındadır; başbaka-
nın bahsettiği türden bir zanna sahip olmadığını
gayet iyi biliyordur. Nitekim birkaç ay evvel, Er-
doğan muhalefete “Eski komünistler gibi çamur
at, tutmazsa izi kalır anlayışına sahipsiniz,” diye-
rek yüklendiğinde, daha isabetli bir biçimde, “Ne
kadar sağcı bir cümle bu,” demişti. Erdoğan’ın
vaktiyle “komünistleri ‘öcü’ olarak gören takım-
da yer aldığı”na işaret ediyor; Komünizmle Mü-
cadele Derneği’nde de yer alıp almadığını sorarak,
kendisini de mensubu olarak gördüğü 1980’lerin
İslamcılarını bu takımdan tefrik etme ihtiyacı his-
sediyordu. 1980’lerin İslamcılarını komünist düş-
manı olmamışlardı. Sağcı da.¹⁵

Burada kritik kelime, “sağcı”; isabetli yorum,
memleket sağının komünist düşmanlığıdır.

Devam etmeden Erdoğan’ın son yerel seçim-
ler öncesinde olduğu gibi, TEKEL direnişine kar-
şı da istihdam ettiği anti-komünist retorinin istis-
nai olmadığını birkaç örnekle kayıt altına alalım.
soL’un yerel seçimlerden önce hazırladığı bir ha-
ber¹⁶ 2005’e dek geri giden bir derleme sunuyor:
Özelleştirmeye muhalefet edilmiş, Galaport ve
Haydarpaşa Port için düşünülen yabancı serma-
ye sorun olmuş, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık
Sigortası eleştirilmiş, AKP yolsuzlukla itham edil-
miş... Bunları yapanların hepsi “komünist”. Sol
zaten “sermaye düşmanı”. Yabancı sermayenin
gelmesini istemeyen, “hâlâ komünist mantuktan
kopamayanlar”. Herkese sosyal güvenceye kar-
şı çıkanlar, “solcular ve onların yanında olanlar”.
Halkı ilaç kuyruklarında beklemekten kurtarama-
yanlar, “sosyalist ve komünist geçinenler”. Yol-
suzluk iddiaları, “komünist tekniği”... Zaten maz-
otta ÖTV’yi kaldıracağını söyleyen Baykal’ın da,
Enerji Bakanı olduğu dönemde mazotu karneyle
dağıttığı için, “komünist alışkanlıkları var”...¹⁷

15 “Hasar tespit raporu”, *Hürriyet*, 10 Eylül 2008. Hakan, TE-
KEL işçilerini neden desteklediğini açıklarken de kendisini
sağcılardan tefrik etme çabasını sürdürecektir. “Üzgünüm
Başbakan”, *Hürriyet*, 4 Şubat 2010.

16 “Komünizm Erdoğan’ın aklından hiç çıkmıyor”, *soL*, 29 Ara-
lık 2008.

17 Arda Sakin, “Komünizm hayaleti Erdoğan’ı yılda kaç kez zi-
yaret ediyor”, <http://sendika.org>, 14 Nisan 2008; “Erdoğan:
‘Komünist rejimin atık malları’”, *CNN Türk*, 15 Şubat 2009;
“Erdoğan damadıyla ilgili iddialara sert cevap verdi”, *ANKA*,



SENOL BEZCİ

Sosyalist bir avukatın, iftiracılıkla komünistli-
ği özdeşleştirdiği için kişilik hakkına saldırıldığı
iddiasıyla hakkında tespit davası açabildiği¹⁸ bir
Başbakanın anti-komünist retorine, lüzumu ha-
linde, başkaca örnekler de devşirmek çok zor de-
ğil. O yüzden bir iki örnek de AKP iktidarının ilk
yıllarından verip geçelim: Özelleştirmeye il-
gili olarak, TKİ üzerinden: “Komünist rejimler bi-
le ellerinde fabrika bırakmadılar. Fakat bizde hâlâ
bu zihniyetin esintileri var.” Gene özelleştirmeye
yönelik muhalefete karşı: “Ne yazık ki komünist
dünyanın kalıntıları Türkiyemizde var.” Ve bir şa-
hika: “Popülizm yarınları karartır. Komünist ül-
keler bu politikalar yüzünden bitti.”¹⁹

Güven’in cevabı esasen kendi yazısının içinde
saklı olan sorusuna dönersek... Evet, CHP komü-
nist değil elbette. Fakat Erdoğan’ın CHP’nin ne ol-
duğuna dair fikrinden ziyade, onu nasıl gösterme-
ye çalıştığı; bundan ne tür bir fayda gözettiği üze-
rinde düşünmeli. Güven haklı. Erdoğan da, ön-
cülleri gibi, “bu sihirli kelimenin (komünizmin –

13 Kasım 2007; “Erdoğan’dan Baykal’a: Komünist alışkanlıkları var”, *ANKA*, 14 Temmuz 2007.

18 “Erdoğan’a komünizme hakaret davası”, *ANKA*, 22 Ekim
2008; “Avukat Vural: ‘Açtığım dava tespit davasıdır’”, *Hürri-
yet*, 24 Ekim 2008.

19 Son örneklerin tümü 30 Nisan-12 Kasım 2003 arasından.

Ö.G.) Anadolu topraklarında bıraktığı iz”e güveniyor. Seçim dönemlerinde, toplumsal, siyasî muhalefetin ortaya çıktığı anlarda sağın devri artan anti-komünist retorığının, nükseden o teatral tikin tektiklemeye niyet ettiği dinamik, bu izde aranmalı.

İZ

O ize rastgele baktığımızda, mesela 1950’de Şeyh Bedreddin’i Stalin’in şeyhi olarak anan²⁰ bir zihniyet dünyasıyla karşılaşılıyor. Bu, çok sonraları tasavvuf karşıtlığıyla İslamcı hareket içinde ayrıksı duran Hizbu’t Tahrir’i dahi, sistem karşıtı söylemi nedeniyle, kökü dışarıda bir komünist teşkilata bağlı, Moskova emrinde çalışan bir komünist yuvası, Türk düşmanı Müslüman maskeli komünistler olarak yaftalamaktan imtina etmeyen²¹ bir dünya. Bu dünyanın en uzun soluklu yayın organlarından *Sebilürreşâd*’ın yıllarca İslam’ın düşmanları olarak masonluğu, misyonerliği, siyonizmi ve komünistliği bellettiğini görüyoruz. Aynı zihniyet dünyası içinde yer alan Bilim Araştırma Vakfı, bugün, kamuoyuna duyuru olarak “Komünist Derin Devlet Çetesi’ne Türkiye’yi Böldürmeyeceğiz” başlıklı bir ilân verip “Türk milletinin Allah’a inanmasından ve Darwinizmi reddetmesinden şiddetle rahatsız olmuş” kökü dışarıda, Darwinci, bölücü, ateist, “milletten tamamen ayrı bir fikir ve ahlak yapısına sahip” 100 küsur senedir devam eden bir komünist derin devlet çetesinin sonunun geldiğini iddia edebiliyor.²²

Üstünde olduğumuz ize biraz daha dikkatli baktığımızda, adı Soğuk Savaş döneminin ilerleyen senelerinde Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği ile özdeşleşmiş, zaman içinde mukaddesatçı, milliyetçi, tamamen sağcılaşmış bir yapıya evrilmiş Nur hareketiyle karşılaşılıyor. Fakat cemaatin müessisi Said Nursî, Soğuk Savaş’ın başlangıcından çok önce, daha 1930’ların sonunda, komplocu, anti-semit, komünistlikle Yahudili-

ği birarada gösteren bir fikri yaymaya hâlihazırda başlamıştır. Kıyamet alâmetleri ile ahir zamana dair hadisleri yorumladığı 5. Şua’nın 14. meselesinde şunları söylüyor:

Rivayette var ki, “Deccalın mühim kuvveti Yahudidir. Yahudiler severek tâbi olurlar.” Allahu a’lem, diyebiliriz ki, bu rivayetin bir parça tevili Rusya’da çıkmış. Çünkü, her hükümetin zulmünü gören Yahudiler, Almanya memleketinde kesretle toplamp intikamlarını almak için, komünist komitesinin tesisinde mühim bir rol ile Yahudi milletinden olan Troçki namında dehşetli bir adamı, Rusya’nın Başkumandanlığına ve terbiyegerdeleri olan meşhur Lenin’den sonra Rus hükümetinin başına geçirerek Rusya’nın başını patlatıp bin senelik mahsulâtını yakturdılar. Büyük Deccalın komitesini ve bir kısım icraatını gösterdiler. Ve sair hükümetlerde dahi ehemmiyetli sarıntılar verip karıştırdılar.²³

Nur talebeleri arasında bugün hâlâ Said Nursî’nin Büyük Deccal ve Süfyan ile kendi gününde kimleri kastettiği konuşuluyor. Ahir zamanda ortaya çıkıp semavi dinlere savaş açarak fitne ve fesada sebep olacak, dinsizliği yayacak olduğundan bahsedilen Büyük Deccal’in Nursî tarafından şimalde zuhur eden Lenin olarak yorumladığı halen tedavülde olan bir söylentidir.

Bir on yıl sonra Nursî’nin anti-komünistliği daha da belirginleşir. Bu yazının çerçevesinde sunulan Demokrat Parti’ye yönelik olarak yazdığı ihtar bu konuda bir fikir verecektir. Fakat asıl öğretici olan, Soğuk Savaş’ın ilk yıllarında Nursî ve erken dönem talebelerinin Afyon’da yargılanırken (1948-49) yaptıkları müdafaalar ve yazışmalarından mürekkep On Dördüncü Şua.²⁴ Mesela Nursî yargılanırken kendisine iddia makamı tarafından esasen şunun sorulmasını bekliyor: “Vatanımızda anarşiliğe inkılâp eden komünist tehlikesine karşı Nurların hizmeti ne derecededir ve bu mübarek vatan bu dehşetli seyelandan nasıl muhafaza edilecek?”²⁵ Kendi hizmetini bu “seyelân” a set çekme yönünde gördüğü aşikârdır. Nitekim davanın ilerleyen aşamalarında avukatlarınca devlet

20 Haluk Oral, “Kemal Tahir’in Romanında Şeyh Bedrettin Fan tezileri”, *NTV Tarih* 10 (2009): 70-71.

21 Alev Erkilet, “Ercümen Özkân”, *Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce: İslamcılık*, Cilt 6 içinde (İstanbul: İletişim Yayınları, 2004), 684-692, burada 687.

22 7 Ağustos 2008 tarihli bu ilân, Bilim Araştırma Vakfı Başkanı Sedat Altan imzasını taşıyor.

23 Bediüzzaman Said Nursî, “5. Şuanın İkinci Makamı ve Meseleleri”, *Risale-i Nur Külliyatından Şualar* içinde (İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2007), 918. 5. Şua’nın telif tarihi 1938’dir.

24 “On Dördüncü Şua”, *Şualar* içinde 546-901.

25 “Afyon Hükümet ve Mahkemesine ve Zabitasına Daha Birkaç Nokta Mâruzatım Var”, *Şualar* içinde 593.

katına sunulan mektupta tek bir gayesi olduğunu ilân eder:

[...] mezara yaklaştığım bu zamanda, İslam memleketi olan bu vatanda Bolşevik baykuşlarının seslerini işitiyoruz. Bu ses, âlem-i İslamın iman esaslarını zedeliyor; halkı, bilhassa gençleri imansız yaparak kendisine bağlıyor. Ben bütün mevcudiyetimle bunlarla mücadele ederek, gençleri ve Müslümanları imana davet ediyorum; bu imansız kitleye karşı mücadele ediyorum. Bu mücadelem ile, inşaallah, Allah huzuruna girmek istiyorum. Bütün faaliyetim budur. Beni bu gayemden alıkoyanlar da, korkarım ki Bolşevikler olsun! Bu iman düşmanlarına karşı mücadeleye açan dindar kuvvetlerle el ele vermek, benim için mukaddes bir gayedir. Beni serbest bırakınız. El birliğiyle, komünistlikle zehirlenen gençlerin ıslahına ve memleketin imanına, Allah'ın birliğine hizmet edeyim.²⁶

Risale-i Nur'un komünizme karşı bir bent olduğu, Afyon'daki yargılamada hem kendisinin, hem talebelerinin sürekli dile getireceği bir husustur. Nursî bunu kendisine yönelik iddianame-nin hatalarını ispat etmek için kaleme aldığı Hata-Savab Cetveli'nin 24. noktasında da söylüyor. İddia makamına göre, o, "Şimalden gelecek büyük kızıl tehlikeye karşı bir set olduğunu iddia ve zannetmektedir." Kendisine soracak olursanız, bu bir zan ve tahmin değildir. Bilâkis. Nurları okuyan herkes Risale-i Nur'un şimalden gelen tehlikeye bir set olduğunu söylemekte ve bu da iddianın hatalı olduğunu göstermektedir.²⁷ Bir iddia bu şekilde yanlışlanabilir mi, bir kenara bırakalım. Ancak Nursî talebelerinin söyledikleri hususunda haklıdır. Talebelerden bazılarının müdafaalarında Risale-i Nur'un komünizme karşı subap olduğu özellikle vurgulanmıştır. Burada, Risale-i Nur uğrunda kurşunlara göğsünü germeye hazır olan Zübeyir Gündüzalp'in Afyon'daki müdafaasını hem içerik, hem hacim olarak diğerlerinden ayrı tutmak lazım. O, komünist ve masonların, Risale-i Nur'un, kendi zehirli fikirlerinin yayılması karşısında kuvvetli bir mâni teşkil ettiğini bildiklerini söyler. Risale-i Nur, gençleri vatan hâni olarak kurşuna dizdirecek cürümlerden korumaktadır. Komünizme kapılıp dininden çıkmaktan, ebedî felaketlere yuvarlanmaktan... Müellifi

26 "Başbakanlığa, Adliye Bakanlığına, Dâhiliye Bakanlığına", *Şualar* içinde 772-76.

27 "Hata-Savab Cetveli", *Şualar* içinde 641.

cezalandırılrsa dahi bunlar büyük bir iştiyak ve gitikçe artan bir alâka ile okunmaya devam edecektir. Ki Gündüzalp muhtemel bir cezalandırmanın "komünistlerin ihanetiyle meydana gelen evhamın icâb ve neticesi olan garazkârlıklarla" hasıl olabileceğini söylüyor.²⁸

Afyon'daki davadan sonra telif edilen *Emirdağ Lahikası*²⁹ içinde yer verilen metinler de Nur fikriyatının anti-komünist niteliği hususunda çok şey söylüyor. Erken dönem Nur talebelerine göre komünizmin icatçıları yalnız Yahudilerdir. Komünizm, "âlem-i İslam mahallesini saran ve evmizin saçaklarına kıvılcımları sıçrayan ve çok büyük ve çok dehşetli bir bela"dır. Nursî, "sıkıntılar içerisinde eser yazarak gençliğimizi komünizm yemi olmakla ebedî haps-i münferitliğe mahkûm edilmekten" kurtarmış; Nur risalelerini okuyan, neşreden talebeler bu hizmetleriyle komünistliğin yayılmasına karşı durmuşlardır.

Fakat meselemiz açısından bu külliyyat bir bütün olarak görülmeli. Sosyalizmden bahseden, sosyalizmi İslam'la illa ki çatışma halinde görmeyen erken dönem Said-i Kürdî ile imzasını değiştirmiş, anti-komünist, devletle bu konuda işbirliği içindeki, kendisinin ikinci Said olarak adlandırıldığı, yeni dönem Said Nursî arasındaki fark ayrıca düşünülmeli. Murat Utkucu'nun *Birikim*'in Sol ve İlahiyat dosyasındaki yazısı bunun için gerekli hareket noktalarını sağlıyor.³⁰

Şerre karşı İslamın özünü ve evini muhafaza etmeye yönelik bu sağcı zihniyet, burada sadece Nurcuları da kastetmiyorum, Soğuk Savaş zamanı içinde derinleşirken, defansif mevkiini terkederek ofansif bir pozisyona geçecek, gene İslam'ı referans alarak komünistler için ölüm fetvaları çıkarmaya başlayacaktır. Bu pozisyon değişikliğinin, solun güçlenmeye başladığı, Türkiye İşçi Partisi'nin büyük sansasyon yarattığı 1960'larda gerçekleşmesi şartırcı olmasa gerek. Ahmet Çiftçi, hiçbir tevile yer bırakmayacak sarahatla yazıyor:

28 "Zübeyir'in Müdafaasıdır", *Şualar* içinde 847-61. Ahmed Özer, *Bir İman Âbidesi Zübeyir Gündüzalp* (İstanbul: Işık Yayınları, 2009), 197-218, Gündüzalp'in müdafaalarına topluca yer veriyor.

29 *Risale-i Nur Külliyyatından Emirdağ Lahikası* (İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2008).

30 "Aynı Trende: İslam ve Sosyalizm", *Birikim* 250 (2010): 43-56.

[...] fesatçıların (halk arasına nifak sokanların) öldürülmesi yolundaki Allahın emri, sadece onların bu bölücü, fesatçı faaliyetlerinden dolayıdır. Nitekim Allahu Teala sure-i bakaranın 191. ayetinde: “Fitne katilden beterdir” buyurmaktadır. İşte bir komünistin öldürülmesini icab ettiren husus, onun fitneciliği, bölücü faaliyeti, halkı birbirine düşman etmesidir. Bir itibarla cemiyetlerin bütün fertleri Allah için komünizmle mücadele etmek hususunda Allah tarafından vazifelenmiştir.³¹

Bu tür yayınlar çoğaldığında, mesela *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını*³² başlığı taşıyan fasiküllerin elden ele dolaşmaya başladığında, TIP’e yönelik anti-komünist propagandif faaliyet doruk noktasına çıktığında sene 1965’tir.³³ Bir sene sonraki kısmi Senato seçimi propagandada konuşmalarında radyoda TIP adına söz alan parti üyesi Çetin Altan, üstüne basa basa “Biz komünist de-ği-liz,” demek zorunda kalacaktır. Sadece TIP’e yönelik bir saldırganlıktan da bahsetmiyoruz. O dönemde, 1946’dan beri sürekli kendisini ithamlarından uzakta tutmaya gayret eden CHP bile anti-komünist retorüğün kurbanı olaktan kurtulamaz. Sadece İnönü’nün Ortanın Solu hamlesinin ardından Tayfur Sökmen’in kaleme aldığı (1968) *Cumhuriyet Halk Partisi ortadadır, ortanın solu Moskova yoludur* başlıklı broşürü hatırlayalım.

Pozisyon değişikliği, Mehmet Şevki Eygi’nin Kanlı Pazar’dan bir gün önce *Bugün* gazetesindeki (15 Şubat 1969) cihat çağrısıyla iyice belirginleşir. Eygi, “Müslümanlar ile kızıl kafirler arasında arasında topyekün savaşın kaçınılmaz hale gel-

diğini” yazacak, temiz Müslümanları komünizm küfrüyle savaşa hazır olmaya davet edecektir.

İslamcı, muhafazakâr kanadı topyekün töhmet altında bırakmamak için, Kanlı Pazar’ı bir zillet olarak gören bir iki istisnadan da bahsetmek lazım.

1970’lerin ortasına dek önce Milli Türk Talebe Birlięi, ardından Yeniden Milli Mücadele gibi anti-komünist oluşumların içinde yer almasına rağmen, daha sonraları sağcı, devletçi, milliyetçi geçmişini terkederek tevhide bir İslam anlayışına yönelen Hamza Türkmen, seneler sonra Kanlı Pazar’ı vahşi bir komplo olarak anacak, *Bugün* yazarı Eygi’den işbirlikçi olarak bahsedecektir. *Bugün*’ün kıskırttığı ve çatışma için toplanarak bekletilen dindar kesim, Amerikan filosunu protesto edenlerin üzerine polisin hoşgörüsünde hücum ettirilmiştir.³⁴

Elbette Nurettin Topçu’nun Kanlı Pazar’ın hemen ardından gösterdiği tepki çok daha kıymetli. Topçu, 6. Filo’yu protesto edenlerin üzerine saldıranların, İslam dinini kendi nefis ve hırsları için şüursuzca alet yaptıklarını, Amerikan donanmasına yaranırcasına savaşmanın cihadla alakası olmadığını yazacaktır. Müslüman olduklarını söyleyip İslama en büyük fenalığı yapanlara, Müslümanlığın bu olmadığını söyler: “Siz bu hareketinizle en şaşkın sapıkların safında yer almış bulunuyorsunuz.” Müslümanlığa karşı olanlara da davet çıkarır: “Karşınızdakiler Müslüman değildirlere. Müslümanlığı onların tam aksi davranışlarda arayınız. Onları affedin ve hepinize birlikte affı ve kurtuluşu getirecek olan İslam içinde birleşiniz.”³⁵ Gerçi, Topçu’nun bizzat kendisi istisnai bir figürdür ve yegane eleştirisi yukarıdaki değildir. Komünizmin Müslümanlığa, Amerika’nın da komünizme düşman olması nedeniyle Amerika’yı desteklemenin her Müslümana vacip olduğu fikrine şiddetle karşı çıkar. Sadece komünist düşmanı olmakla kendilerini milliyetçi sananların bir kısmının Amerikan kültürüne bağlı olduklarını söyleyen

31 *(İnsanlık Düşmanı) Komünizm’in Maskesi Sosyalizm’dir* (İstanbul: Alpkınlar Matbaası, 1965), 40. Bu kitaba dikkatimi çeken Ümit Hasan Kılıçgedik’e teşekkür ederim.

32 1965-66 arasında, Ankara’da Ayyıldız Matbaası tarafından yayımlanan, basından seçmelerden oluşan dokuz fasikül. Ya da Bedir Yayınevi’nin “Türklüğün ve İslamlığın başdüşmanı olan Kızillarla mücadele maksadıyla” çıktığı broşürleri hatırlayalım.

33 Bu yayınların tamamen telif çalışmalar olduğu düşünülmemeli. İlerleyen senelerde Türkiye bağlamına tam oturmayan, bol miktarda ABD menseli propaganda malzemesi de imal edilmiştir. Sevim Yiğitbaş’ın kapağında “Demokraside komünistlerin dilleri uzun olur!” alt yazılı karikatürün bulunduğu, ABD basınından yapılmış karikatür seçkisi, iyi bir örnek: *Uyarı ve Armağan* (Ankara: İş Matbaacılık, 1971). Yerli olmasa da, sosyalistleri, komünistleri, ahlaksız, “kadın düşkünü”, zinacı vs olarak gösteren karikatürler anti-komünist propaganda hakkında çok şey söylüyor.

34 Hamza Türkmen, *Türkiye’de İslamcılık ve Özeleştiri* (İstanbul: Ekin Yayınları, 2008), 51.

35 *Hareket* dergisinin Mart 1969 sayısından aktaran İsmail Kara, *Sözü Dilde Hayali Gözde* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2006), 34-35.

gene Topçu'dur.³⁶ Bununla birlikte, Topçu'nun yazılarında sıkça "tröstçü Yahudi"den bahsettiğini de unutmayalım. Ve sağcıların anti-komünizmiyle kısmen örtüşen belirgin anti-semitizminin Topçu'ya da temkinle yaklaşmayı gerekli kıldığını not ederek iz sürmeye başladığımız yere dönelim.

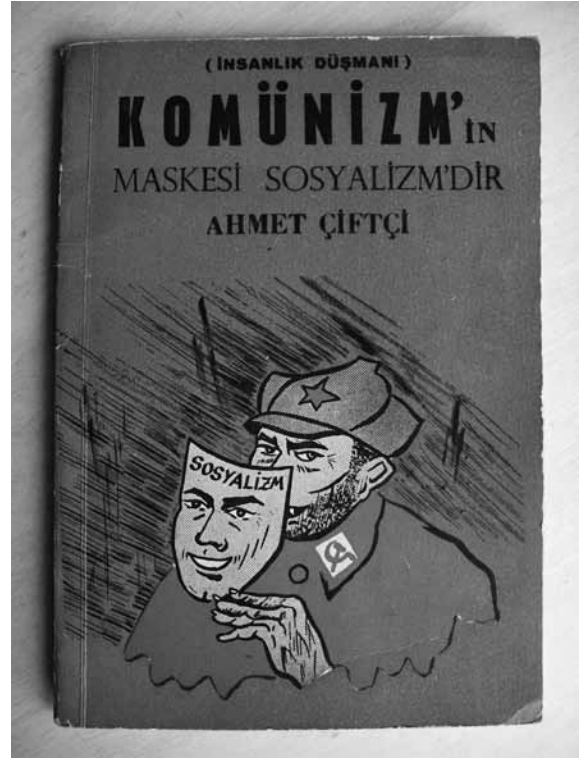
Osmanlı'ya başkaldıran Şeyh Bedrettin'i vaktiy-le yüzlerce yıllık bir anakronizmle Stalinci olarak yaftalayabilen bu zihniyet, bugün statükoya karşı çıkan Müslümanlar için benzer tavrı sergilemekten imtina etmiyor. Buradaki sürekliliği görmek açısından *Birikim*'in Sol ve İlahiyat başlıklı bir önceki sayısında Sıtkı Süreyya Önder'in hatırlattığı örnek manidar.³⁷ Önder'in, "ümmetin yitmiş vicdanı", Müslümanlar arasında "anti-kapitalist bilincin bayrağı" olarak nitelendirdiği Ebu Zerr'in Türkiye'deki önemli takipçilerinden olduğunu söylediği, Kur'an'ı Kerim'i referans alarak servet, biriktirme ve infak meselelerinde yok-sullar yanında saf tutan İhsan Eliaçık, fikirlerinden dolayı MÜSIAD kurucu başkanı Erol Yarar tarafından "Komünist komünist konuşma!" diye azarlanmaktadır. Eliaçık'ın kendisi de sınıf farkını dinle meşrulaştırmaya çalışanların, statükocu, kapitalist Müslümanların, "uyuşmuş, asude 'dindar zihnin'", kendi sözleri karşısında "Bunlar solculuk, İslam'da böyle şeyler yok. Sen solculardan etkilenmişsin..." dediğini yazıyor³⁸ Mehmet Bekaroğlu, bu tavrı, Eliaçık ile Yarar arasındaki çekişmenin tetiklediği İslamiyet ve sol tartışması popülerleşmeye başladıktan sonra, dün sola yönelik ithamların, bugün anti-kapitalist Müslümanlara yöneltildiğini, "ağaya kalkana, başımı kaldıran sen komünistsin" dendiğini söyleyerek özetleyecektir.

Takep ettiğimiz iz, bizi milliyetçi, muhafazakâr, İslamcı nüvelerin hercümerç olduğu bir zihniyet dünyasına götürüyor. Said Nursi'nin bahsettiği "seyelân"dan geçelim, solun ciddi bir varlık gös-

36 *Ahlâk Nizamı*'ndan aktaran Fırat Mollaer, *Anadolu Sosyalizmine Bir Katkı: Nurettin Topçu Üzerine Yazılar* (İstanbul: Derghâh Yayınları, 2007), 77.

37 "Müminin celadetine ne oldu?", *Birikim* 250 (2010): 37-42, burada 37-38.

38 "Ebuzerleşmeyelim inşallah", <http://ihsaneliacik.wordpress.com>, 29 Ekim 2009; Müjgân Halis, "İhsan Eliaçık'la Röportaj: 'Sola mal olan bütün değerler Kuran'da vardır'", *Pazar Sabah*, 7 Şubat 2010.



termediği, Türkiye'deki komünistlerin, sosyalistlerin, hatta en geniş manasında solcuların, mesela İkinci Dünya Savaşı sonrası kıta Avrupası ülkelerindekilerle kıyaslandıklarında, deve kulak kalacakları Soğuk Savaş'ın başlangıç senelerinde, ay-nen Said Nursi gibi karşılarında kızıl bir tehlike gören bir diğer kesim, pan-Türkçü ırkçılar, faşist Türk milliyetçileridir.³⁹ Komünizm, Türkiye'yi yıkmayı planlayan en büyük düşmandır. Türkiye-li komünistler de ülkenin kolonizasyonu için çalışan ajanlar.

Kendilerini milletin en büyük kahramanları, solcuları en kötüler, hainler ilân edebilmek üzere mitler imal ederler. İrkçi bir şevk yaratabilmek ve solu itibarsızlaştırmak için, solcuların, komünistlerin "Türklük"lerinin meşruiyetini giderme, böylece onları millettten tard etme çabası içindedirler. Gözettikleri ırksal saflık için, Nihal Atsız da Reha Oğuz Türkkan gibi kana önem verse de, esasen ahlâkın önemini vurgular. Milli varlığın,

39 Fatih Yaşlı'nın yakın tarihli çalışması, Nihal Atsız ve yandaşlarının fikriyatı ve faaliyeti üzerine iyi bir özet sunuyor. Bkz: "İrkin Baş Düşmanı: Komünizm", "Kinimiz Dinimizdir" *Türkçü Faşizm Üzerine Bir İnceleme* içinde (Ankara: Tan, 2009), 154-71.

Afyon hapisinden sonra Emirdağı'ndan yazılan mektuplar: **Demokratlara büyük bir hakikatı ihtar**

Şimdi Kur'ân, İslamiyet ve bu vatan zararına üç cereyan var:

Birincisi: Komünist, dinsizlik cereyanı. Bu cereyan, yüzde otuz, kırk adama zarar verebilir.

İkincisi: Eskiden beri müstemlekâtların Türklerle alâkalarını kesmek için, Türkiye dâiresinde dinsizliği neşretmek için, ifsad komitesi namında bir komite. Bu da yüzde on, yirmi adamı bozabilir.

Üçüncüsü: Garplılaşmak ve Hıristiyanlara benzemek ve bir nevi Purutluk mezhebini İslamlar içinde yerleştirmeye çalışan ve dinde hissesi olmayan bir kısım siyasîler heyetidir. Bu cereyan yüzde, belki binde birisini Kur'ân ve İslamiyet aleyhine çevirebilir.

Biz Kur'ân hizmetkârları ve Nurcular, evvelki iki cereyana karşı daima Kur'ân hakikatlerini muhafaza ya çalışmışız. Mümkün olduğu kadar dünyaya ve siyasete bakmamaya mesleğimiz bizi mecbur ediyormuş. Şimdi mecburiyetle bakmaya lüzum oldu. Gördük ki, Demokratlar, evvelki iki müthiş cereyana karşı bize (Nurculara) yardımcı hükmünde olabilirler. Hem onların dindar kısmı daima o iki dehşetli cereyana mesleklerince muarızdırlar. Yalnız dinde hissesi az olan bir kısım garplılaşmak ve garplılara tam benzemek mesleğini takip edenler ise, üçüncü cereyana bir yardım ediyorlar. Madem o cereyanın yüzde ancak birisini, belki binden birisini Purutlar ve Hıristiyan gibi yapmaya çevirebilirler. Çünkü, İngiliz iki yüz sene zarfında tahakküm ettiği iki yüz milyon İs-

lamdan iki yüz adamı Purutluğa çevirememiş ve çeviremez.

Hem hiçbir tarihte bir İslam, Hıristiyan olduğunu ve kanaatle başka bir dini İslamiyete tercih etmiş olduğu işitilmediğinden, iktidar partisinde bulunan az bir kısım, dinin zararına siyaset namıyla üçüncü cereyana yardım etse de, madem o Demokrat Partisi, meslek itibarıyla öteki iki cereyan-ı azîmenin durmasında ve def etmesinde mecburî vazifeleri olmasından, bu vatana ve İslamiyete büyük bir faydası doku-nabilir. Bu cihetten biz, Demokratları iktidar yerinde muhafaza etmeye Kur'ân menfaatine kendimizi mecbur biliyoruz. Onlardan hayır beklemek değil, belki dehşetli, baştaki iki cereyana siyasetlerince muarız oldukları için, onların az bir kısmı dine verdikleri zarar, vücudun parçalanmasına bedel, yalnız bir parmağı kesmek gibi pek cüz'î bir zararla pek küllî bir zarardan kurtulmamıza sebep oluyorlar bildiğimizden, o iktidar partisinin lehinde ehl-i dini yardıma davet ediyoruz. Ve dinde lâübali kısmını dahi cidden îkaz edip "Aman, çabuk hakikat-i İslamiyeye yapışınız!" ihtar ediyoruz ki, vatan ve millet ve onların hayatı ve saadeti, hakaik-i Kur'âniyeye dayanmak ve bütün âlem-i İslamî arkasında ihtiyat kuvveti yapmak ve uhuvvet-i İslamiye ile 400 milyon kardeşi bulmak ve Amerika gibi din lehinde ciddî çalışan muazzam bir devleti kendine hakikî dost yapmak, iman ve İslamiyetle olabilir. Biz bütün Nurcular ve Kur'ân hizmetkârları onlara hem haber veriyoruz, hem İslamiyete hizmete muvaffakiyetlerine dua ediyoruz. Hem de rica ediyoruz ki, bu memleketin bir ehemmiyetli mahsulü ve vatanda ve şimdi âlem-i İslamda pek büyük faydası ve hizmeti bulunan Risale-i Nur'u müsadelerden kurtarıp neşrine hizmet etsinler. Bu vatandaki dindarları kendine taraftar etsinler. Ve selâmeti bulsunlar.

SAİD NURSÎ

Emirdağ Lâhikası içinde 814-16

bünyenin temeli olarak gördüğü ahlâkın önemini. Kozmopolit komünistin tehdit ettiği evliliği ve aile değerlerini ön plana çıkarır. Ahlâkına sadık kaldığı müddetçe ilerlemiş olan Türk milleti, yabancı değerler tarafından bozulduğunda duraklamış, geri kalmıştır. Türklüğe ait olmayan bu yabancı değerleri topluma sokan da elbette nesebi belirsiz, kamı bozuk, maneviyattan yoksun solcularlardır. Ahlâksız, güçsüz, dejenere, kadınsı, kalles, kahpe ve kancık solcular.⁴⁰

40 Gregory A. Burris, "The Other from Within: Pan-Turkist Mythmaking and the Expulsion of the Turkish Left", *Middle Eastern Studies* 43: 4 (2007): 611-24.

Millî Görüş fikriyatının öncüsü Necmettin Erbakan'ın 24 Ocak 1980 kararlarından hemen sonra Süleyman Demirel'e bile "tekene maneviyat" sahibi diye yüklenmesi, bugün Recep Tayyip Erdoğan'ın siyasî düsturunun "Siyasetin tek limanı ahlâktır!"⁴¹ olması, bilinçsiz tercihler mi?

BUGÜN ANTI-KOMÜNİZM HÂLÂ NE İŞE YARAR?

Anti-komünizmi, sadece anti-komünizm olarak ele almamak lazım. Onu aynı zamanda dünyevileş-

41 Recep Tayyip Erdoğan'ın kişisel ağ sayfasından: http://www.rtc.gen.tr/recep-tayyip-erdogan-ozgecmis_313.html

Kim komünisttir, kim değildir?

[...] Türkiye'de bir komünistin umumî vasıfları şunlardır:

1. Komünist, Allaha inanmaz. Materyalist (maddeci) olduğu için mânevî ve ruhî değerlerin üstünlüğüne de inanmaz. Fırsat buldukça dinî inançların alayhinde bulunur ve bu inanç sahiplerini gerçilikle, yobazlıkla damgalar.

2. Komünist, iktisadî sınıfları milletin üstünde bir gerçek saydığı ve insanlığın tarihini sınıflar arasındaki bir mücadele tarihi sandığı için millletin üstün değerine ve milliyetçiliğe de inanmaz. Yazılarında ve sözlerinde din, milliyet manevî değerler aleyhindedir.

3. Komünist, geçmişin düşmanıdır. Tarihin, geleneklerin düşmanıdır. Netice olarak, kendisi gibi düşünmeyen bütün yaşlılara, değerini tarihî tecrübeden alan bütün şahsiyet ve şöhretlere, bütün eser sahiplerine düşmandır. Gerekirse onlara küfür ve iftira eder.

4. Komünist bugünkü hür dünya rejimlerini gerici Burjuva rejimleri telâkki eder. Netice olarak bütün Burjuva rejim, sanat ve muâşeretlerine düşmandır:

Kendisi iktidara gelinceye kadar Burjuva hürriyetlerine sığınmak istemesine rağmen, hürriyet düşmanıdır. Hürriyetçiliği kazanırsa, altından bir sınıf diktasına taraftar olduğu görülür. Yazıları ve sözleri böyle bir dikkatle gözden geçirilmelidir.

b. Komünist, güzel sanatlarda yenilik, devrim, geçmişle ilgiyi tam kesme taraftarıdır. Dergi ve kitap kapaklarında, şiir ve romanlarında görünen o sözde modern, çarpık ve acaip resimler böyle bir komünist anlayışın işaretleridir.

c. Komünist, dilde uydurmacıdır. Türk'ün geçmişle ilgisini kesmek için yenilik bahanesiyle evvelâ dilimizi bozmaya çalışır. Dil geleneklerine saygısı yoktur.

ç. Edebiyatta da en değerli geçmiş değerlerin, şöhretlerin, çeşitlerin düşmanıdır. Divan edebiyatı, Servet-i Fünun, fecr-i âti, hattâ ilk devre Cumhuriyet edebiyatı aleyhinde propopanda yapar.

d. Komünist, edebiyatta millî gerekçelere uymayan sahte bir köycülük ve halkçılık tutturmuştur. Ro-

manlarında tasvir ettiği köylüyü aynı yönde yaşamış olanlar bile reddetmişlerdir. Köy ve halk dili de mübalâğalar ve uydurmalarla doludur.

e. Komünist, para kazanmaya bayıldığı ve bazen servet yaptığı halde, Burjuva gibi yaşamaktan kaçır, fakir lokanta ve meyhanelere gider, kendisine pis ve derbeder bir işçi süsü ve tavrı verir. Milyon kazanan ressamı vardır ki, karıları ve kendileri dilenci gibi giyinir ve görünürler.

f. Komünist, bir kısım ağanın değil, bütün ağaların düşmanıdır. Çünkü büyük ziraî mülkiyet düşmanıdır. Bazan açıkça müşterek mülkiyet ister, kolektif çiftlikler ister, kesin ve umumî plânlama ister.

5. Komünist gazete ve yazarlar, din ve milliyetçilik lehindeki haberleri, hatta resmî demeçleri ve tebliğleri yayınlamazlar, bunları övmezler.

6. Komünist, komünizm aleyhine esaslı hiçbir şey yazmaz ve konuşmaz. Marx, Lenin ve Stalin gibi komünist peygamberleri aleyhine tek kelime yazmaz ve konuşmaz. Komünist yazar ve şairler hakkında da bu dikkati vardır. Hattâ bir biçimine getirirse, Nâzım Hikmet misâlinde olduğu gibi bunları kurtarmaya çalışır, bazı yayınevlerinin açıkça yaptığı gibi, komünist yazarların kitaplarını çıkarır.

7. Castro gibi komünist ihtilâlcileri göklere çıkarırlar. Fakat kahramanlıkları gibi uydurma Sovyet başarısını ballandırır.

8. Birleşik Amerika aleyhindeki haberlere fazla yer veren komünist gazetelerin Sovyetlere sempatisi de sezilir.

9. Komünist yalancıdır. Muarızlarına iftira eder ve taraftarları için başarılar uydurur. Meselâ bazı komünist gazeteler, kendi yazarlarından birinin Nobel mükâfata namzet gösterildiğini haber vermişlerdi. Baştan başa yalan. Aynı yazarın İngilizceye çevrilmiş bir kitabının İngilterede en çok satılan kitap olduğunu haber vermişlerdir. Bu da yalan!

Bu saydığımız işaretlerin hepsini ihtiva eden gazeteler vardır. İlgili makamlar koleksiyonlarını dikkatle inceledikleri takdirde görürler.

Eğer komünizmle mücadelemizde samimî isek, fakat "Ben komünistim" diye avaz avaz bağırarak bekliyorsak, bir iki kişiden başka bulamayız ve gayretlerimiz ötekileri sindirip kaçırmaktan fazla netice vermez.

PEYAMI SAFA

Kızıl Tehlike içinde (İstanbul: Bedir Yayınevi, 1964), 10-12

meye karşı bir direnç, mevcudun muhafazasını, ya da değişimin belirli sınırlar içinde kalmasını sağlamak için kullanılan en kuvvetli cihazlardan biri olarak düşünmek gerek. Anti-komünizm, başlangıç safhasında ve uzun seneler boyunca geleneksel toplumsal yapı değişirken, bu değişime göğüs germek için müracaat edilen bir ideoloji. Nasıl Said Nursi'nin öncülük ettiği fikriyat ve buna dayanan hareket, "Kemalist modernleşme ve onun ideal toplum anlayışına karşı proaktif bir tepki"⁴² ise, devlet katında kabul gören, Soğuk Savaş'ın başlangıcında belirginleşip sonrasında bizzat Demokrat Parti tarafından benimsenen, takip eden senelerde ardıllarınca sürdürülen anti-komünizm, modernleşmeye tepki ideolojisidir.⁴³ İslamın, millî bünyenin, maneviyatın muhafaza edilmesi çabası, bunun için solcuların, komünistlerin tekfiri, hep bu çerçevede düşünülmeli. Fakat anti-komünizmin modernleşmeye tepki ideolojisi olarak bu temel işlevinin aslen öncesiyle birlikte Soğuk Savaş dönemine has olduğunu da gözden kaçırmamak gerek.

Mehmet Ali Arıkan'ın, *Ankara Nümayişinin İç-yüzü: Gençliğin Komünizmle On Yıllık Mücadele Tarihi*,⁴⁴ bize Türkiye'de anti-komünizmin kaynaklarına eğilirken en azından 1930'ların sonunda başlayan bir dönemlendirme yapabileceğimizi söylüyor. Soğuk Savaşı merkeze (1947-1991) yer-

leştirecek olursak,⁴⁵ 1991 sonrasına başka bir gözle bakılmalı.

Bugün, kızılığı Türklüğün ve İslam'ın baş düşmanı belleyerek yetişen sağ gelenekten birinin, TBMM Başkanı iken Moskova'nın göbeğinde Rus yetkililere, "Lenin'i ölü olarak görmek çok güzel," demesi, siyasî sosyalleşmelerinden kaynaklanan bir tik, basit bir *lapsus linguae* olabilir. Fakat acaba bu dil hatasına yol açan şuuraltında neler yatıyor? Soğuk Savaş sonrasında, anti-komünist retorik'in kendi gibi olmayı dışlayan, öteye iten, şeytanileştiren bir hususiyeti yok mu? Teatral hale geldiğinde bu tikin, bir örtü, yillanmış ve yıpranmış bir perde gibi kendisine müracaat edenlerin anti-demokratlıklarını gizleyen veçhesi ortaya çıkmıyor mu?

Başladığımız yere geri dönersek, bu basit bir refleks, bir tik değil, teatral bir tik. Bu teatral tik, esasen komünizmin toplumun popüler şuuraltındaki çağrışımına davetiye çıkarıyor. Seneler boyunca, kadınsılaştırılan, kahpeleştirilen, yabancı, yalancı, kozmopolit, maneviyatsız ve ladini, hatta İslam karşıtı gösterilen ötekine karşı bir teyakkuza çağırıyor. Karşıtı menfur gösteren, komplocu bir zihniyetin billurlaşmış hali anti-komünizm. Bugün ağır basan yönü budur. Sağın hâlâ anti-komünist bir retoriğe müracaat ediyor olması, sadece Soğuk Savaş döneminde kazandıkları siyasî sosyalliklerinden değil, esasen buradan kaynaklanıyor.

42 M. Hakan Yavuz, "Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk", *Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce: İslamcılık*, Cilt 6 içinde (İstanbul: İletişim Yayınları, 2004), 264-94, burada 264.

43 Ömer Laçiner, "Merkez(ler) ve taşra(lar) dönüşürken", Tanıl Bora, derleyen, *Taşraya Bakmak* içinde (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), 13-36, burada 24-26.

44 (Ankara: Recep Ulusoglu Basımevi, 1948).

45 Soğuk Savaş'ın ilk senelerinde basındaki faaliyeti takip etmek için bkz: Derya Çağlar, *Kamuoyu Oluşturulmasına Bir Örnek: 1945-1955 Yılları Arasında Gazetelerde Antikomünizm*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2006.